

75
1921

ქართული
ბიბლიოთეკა

საბაღუელი გავრცელებულია

05
5-22
საქართველოს
საზოგადოებრივი
მეცნიერებათა
აკადემია

მეცნიერება

საქართველოს მეცნიერებათა
აკადემიის შრომები

№ 4

თბილისი 1921 წ.

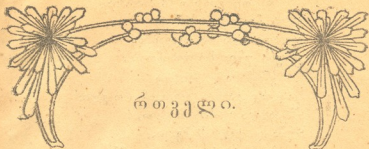
საქართველოს
საზოგადოებრივი
მეცნიერებათა
აკადემია

245
5898

შ ი ნ ა ა რ ხ ი:

1. სურათი	1
2. რთველი —ლექსი შიო შღვაშელისა	3
3. ვირი და ნუკა—ი. სიხარულიძისა	5
4. დაკარგული შვილები,—(დასასრული) გუგოზ ნარვილისა	9
5. შერჩილკა,—(შექდევნი) თარ. ნ. დიასამიძისა	15
6. ხელოვანი ფეჟარი—ობობა—ივ. კლიაშვილისა	20

რთველი.

ნენისთვე გაიწურა,
გასწეაფურდა მთა და ველი;
ღვინობისთვემ მოატანა,
სოფლად გაჩნდა ეველგან რთველი.

ფაციფუცობს, მიდის-მიდის
ვენახისკენ კაცი, ქალი;
წელს ბუნებამ იზღვავულა,
კარგი არის მოსავალი.

ადე, სოხო, ადე, კორკი,
შენ, შალიკო, რადას ელი?
რახანია გივის მზად აქვს
ზაწაწინა საკიდელი.

განა ხელა მილის დროა?
ზარმაცია, ვისაც სძინავს;
მტკვნებს ვაზი ველარ იჭურს,
ქარვასავით ეველა ბზინავს.

რას უეურებთ ზარმაც მაქროს,
გოგიას და შიოლასა;
მათ თათარა როდი უეუვართ,
მაჭრით გაჟღეგნ იოლასა.

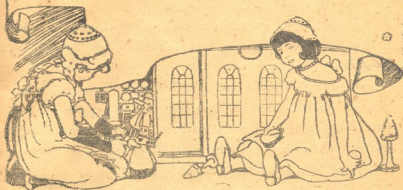
და თუ გინდათ ზამთარშიაც
ყელი ჩაიკოკლოს ინოთ
კალათით და საჭრელებით,
ვაშვებს უნდა მოუღწინოთ...

ენკენასთვე გაიღია,
სოფლად გაჩნდა ეველგან რთველი;
აჭრიალდა ურმის თვალი,
ამუშავდა ეველას ხელი,

ზეიმობს და მხიარულობს
ეურბნით სავსე საწნახელი;
აღიღინდა ტკბილის ჩქერით
თაღარი და თაღრის ეკელი.

ზაო მღვიმელი.

გირი და ნუცა.

ნუცას ძლიერ უყვარდა თავის დედოფალა —
თებრო.

როცა ძლიერ დაცხა, ვხვდები გამოიყვანა
და მწვანესე, გრილ ბაღებსე, დააკორა.

— აი, აქ იჯავი, ნახე, როგორ გრილა, არ დაგცხება,
დაიძინე. შე აქვე ვიქნები, ფისოს კისერზე შენი კაბიდან
დარჩენილი წითელი ველსახვევი უნდა გაუკეთო... დაიძინე,
ჩემო თებრო, დაიძინე, ნიაკი ბაღებს დაგიწევს, თან ნა-
ნას გეტყვის... ჭოო; ასე... აი, კიდევაც დაგეძინა...

ნუცა ფეს აკრეფით მოშორდა თებროს, თან ცალი თვა-
ლით გადასცქეროდა, არ გაიგოს ჩემი წახვლა და არ წამო-
ტიროსო.

ხის ძირში ჰაწია ფისუა ელოდებოდა. ნუცამ დაჰმახად

გაუკეთა კელსახევე; ფისუას ძლიერ პოეზონა ზემულობა, ამჟამად აიკუსა ზევით წელი, კუდი აღმა აიშვირს და ისე იწეო აქეთ-იქით სიარული.

—იჭუ, იჭუ, რა ღამასი სარ ფისო! როცა ჩემი თებრო გაიდვიძებს, უსათუოდ წაგიყვან მასთან, ნახე, როგორ გაუზარდება!

იქვე ახლოს ვირი ბაღასსა სმოვდა... ნუცა კარგა ხანი ეთამაშა ფისოს. ბოლოს მოაგონდა შიშინარე დედოფალა თებრო. მოტრიბლდა და ვირი დაინახა. შიშით გულგასეტყილი გაექანა იქითკენ, სადაც თებროს ეძინა.

—ვაიმეე—დაიდრიალა—თოქში-თოქში, შე სამაგელო, შენა! აბა, შესედე, კონალამ ფესი დაგიდგამს ჩემს თებროსათვის. ეგ სამიწე, კებერთელა თვალეზი ტეუილა დაგიბღვერია, ჯრაფერს ხედავ?

—დაიცა, ერთი, რა ამბავია, რა ძალიან მღანბდავ და მწეველი! არა, შე ჯეუსი კოლოფო, თუ არას ვსედავდე და არ დამენახა, ხომ ფესს დავადგამდი?—მიუგო ვირმა,—თვალეზიცა მაქვს და კიდევაც ვსედავ, აბა ბრმა ხომ არ გგონივარ... არა, რომ მწეველი, ერთი ტაიგე და მადლობაც მითხარი, რომ შენი თებრო დადუშვას გადავარჩინე...

—ჰო, ჰო, მითხარი ჩემო ვირიკო, რა იყო?—შეხვეწა ვირს ნუცა.

—რა იყო და, კებერთელა გომბეშო დასდგომოდა თავს, ჰირს სამინლაღ აღებდა, და ვინ იცის, რას უზამდა, რომ ბაღასის შრიალი არ გამეკონა და არ მივსულიყავი. ერთი მაგრა დაუფურტუნე და შიშისაგან გულგასეტყილი ბაღასეში ღაწა-ღუწით გადაიკარგა.

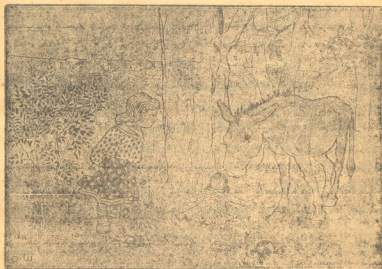
—უი, ჩემს თავს, კინალამ არ დაგდუშულვარ!—ნუცამ

თებრო გულში ჩაიკრა და წვევა დაუწყო, — ნუ კემინია, მო თებრო, აწი სულ არ მოგმორდება...

— რატომ შენ ვერ გაიგონე, ნუცა, ბალახის შრიალი, გომბებო რომ მობაჯბაჯებდა, განა შენც აქ არ იყავი? — ჭკოთსა ვირმა ნუციკოს.

— ჭაი, რომ მეც აქ ვიყავი, მაგრამ ვერ გავეიგონე, შენ-სავით დიდი უურები რომ მქონდეს, იქნებ გამეგონა... მართლა, რათ გინდა, ვირიკო, ასეთი დიდი უურები რომ გაქვს?

— რათ მინდა და, აი, როგორც შენ სთქვი, ეველაფერი, ოდნავი ფანი-ფუნიც კი მქმის? — დაიკვება ვირმა, — თან გრძელი უურებით ბუჩებს კარგათ ვიკვრებ, როცა რამე უნდა მოვიგონო, თავს პირს დავხრი, უურებს დაბლა დაუძვებ და ფიქრში გავერთობი.

— ე, მაგ დიდ უურებთან რომ კუდიც ცხენივით ბუით შემოსილი მოგება, კარგი იქნებოდა, არა ვირიკო?

—სრულიადაც არა, უმთა ვიქნებოდით; ჩემი წყრილი, ბოლოში ქუჩუნა კუდი ძლიერ მიხდება. აი, კოსტა წყრილი ფეხებიც სომ ჩემი ტანის შესაფერი მაქვს...— თავმოწონებით სთქვა ვირმა და ერთი ლასათიანი ვროზინიც გააბა.

—კარგი, ვირიკო, კარგი, კაათავე, გველოვა, რა ძალიან გააბი ეგ შენი ვროზინი, ლამის თებროს გული გაუსკდეს შიშისაგან, შენ ძალიან საშიშარი მსვეტი გონისარ, ასე რომ ვვირი...

—როგორ თუ ვვირი! ვვირი კი არა ვმღერბ. შენ თუ გგონია, რომ შენი თებროს კი მღერის და ძალიანაც მოგწონს, ჩემი სიმღერა კი არ გებატნავენ, ქალბატონო?! იიიი, ერთი შენც რაღა!—მიეგო განაწევენებულმა ვირმა.

—არა, ვირიკო, მე იმიტომ ვსთქვი, რომ თებროს ვმინა შენი სიმღერის.

—ეშინია! იმის კი არ ეშინოდა, საზარელი გომბებო რომ თავს დასდგომოდა და ჩემი სიმღერისა ეშინია! ჰეჰეის კოლოფი სართ რაღა, ბავშვები... წადი კმარა, ახლა, შენთან სალაპარაკოდ არა მცალიან, საცა არის, ჩემი ჰატრონი მოვ, ნახშირით დამტვირთავს და ქალაქის ქუჩებს დაველით.

—მშვიდობით ჩემო ვირიკო, მადლიერული ვარ შენი, თებრო რომ საფრთხეს გადაარჩინე, —დაემშვიდობა ვირს ნუციკო და მსიარულად გაჰკურცხლა სახლიდან.

ა. ხიზარულიძე.

დაკარგული შვილები.

(დასასრული)

V

ინომ ნელა შეაღო ბაჭიების ქოხის კა-
რები და დანა მოიმარჯვა. ბაჭიებს ტკბი-
ლად ეძინათ, თბილად ჩასუტულიყვნენ,
თხვიანთი გრძელი ეურები წელზე გაე-
წოთ და კუთხეში მიმსხდარნი ნაცრის

ფერად მოსჩანდნენ.

კინო ერთ წამს შესდგა. იმაზედაც იმოქმედა ამ უმანკო
ცხოველების დანახვამ. ფანჯრის მინაში მთვარის ნაწილი მო-
სჩანდა და რაღაც გამოუთქმელ სიმშვიდეს ჰბადებდა ამ ჰა-
 წია ქოხში.

„დავხოცო თუ არა?..—გაიგლო ფიქრში კინომ და ჩა-
სისხლიანებული თვალებით დაბტერდა ბაჭიებს.—უნდა და-
ვხოცო!..“—ჩურჩულით და დაქინებით წაიბურტყუნა მან ბო-
ლოს და ნაბიჯი წადგა კიდეც ბაჭიებისაკენ. მაგრამ ამ დროს
უეცრად ქოხში დაბნელდა, თითქოს ფანჯარას, რომლიდანაც
მთვარის ნათელი შემოდისოდა, ვიღაცა აეფარათ...

კინომ, შემინებულმა და განცვიფრებულმა, კარებისკენ გა-
იწია და ფანჯარას შეენათ თვალები. ვიღაცა ფანჯარაში იეუ-

რებოდა და შოვარის შექსე თვალებს საზარლად აბრიალებდა. კინო კანკალმა აიტანა. აცანცანებული გაბრუნდა კარებისაკენ და ჩუმად გამოვიდა ქოხიდან. მეორე მხრიდან რაღაც ფაჩუნი და ჩურჩული ისმოდა. ეტუბოდა, ქოხთან ვიღაცები იუვნენ.

კინო ნელა უკან გამვრბა და მეორე მხარეს გადაისედა. ფანჯარასთან ჩვენი ეურცქვიტა მისკუპებულიყო და ფანჯრიდან ქოხში დაჰინებით იუურებოდა. თურმე ეურცქვიტას თვალები ელაგდა ისე საზარლად. ცოტა მოშორებით იდგა კურდღლების გროვა, რომლის შუაგულში საკაცეზე გუნტრუმა იყო დასვენებული. კინოს გაოცებას საზღვარი არა ჰქონდა. საშინლად უნდოდა გაეგო, საქმე რაში იყო; ამიტომ იქვე კედელთან აიტუსა და ეურება დაუწყო. ეურცქვიტამ დინჯად ქოხს შემოუარა და კარების წინ გაჩერდა. კარები ღია იყო. კინოს გამოსვლისას დაეიწეებოდა კარების დაკეტვა. ამით ისარგებლა ეურცქვიტამ და ეურების შლარტუნით ფრთხილად ქოხში შევიდა. კურდღლების გროვიდან გამოცუნცულდა ულვამა და სკუნ-სკუნით ქოხს მიუახლოვდა. რა ხდებოდა ქოხში, კინო ვერ შედავდა, მხოლოდ რაღაც ხმაურობა ესმოდა, თითქოს კურდღლები ერთმანეთში ლაპარაკობენო. ცოტა ხნის შემდეგ ეურცქვიტა ქოხიდან გამოვიდა, ულვამა მიუახლოვდა, რაღაც წასწურწულა და ისევ ქოხისაკენ გაბრუნდა. ულვამაც ისევე ჩქარი სკუნ-სკუნით დაუბრუნდა კურდღლების გროვას და რაღაცა ჩთხრა კურდღლებს. ოთხმა კურდღელმა მარდათ ასწიეს საკაცეზე მწოლარე გუნტრუმა და მიუახლოვდა ქოხის კარებს... კინო სულ განაბული უეურებდა ამ უცნაურ მოქმედებას და ჯერ ვერაფერი გაეგო.

ბოლოს, ქოხის კარებში გამოჩნდა ეურცქვიტა, რომელ-

საც უკან ორივე ბაჭია მოსდევდა. ნელა მიუახლოვდნენ
 ცქვიტა საკაცეს და ბაჭიებიც თან მიჰყვნენ.

— აბა სად არიან? — იკითხა კუნტრუშამ სუსტი ხმით.

— აი, მოგიყვანე!.. — მიუგო უგრცქვიტამ და დედასთან
 მისულ ბაჭიებისაკენ გაიძვირა თათი.

— ჩემო შვილებო! — ამოიკვნესა კუნტრუშამ, — ცოცხლები
 ხართ... როგორ დავიტანჯე თქვენი გულსთვის!.. — ლულ-
 ლულებდა დედა და თვალ-ცრემლიანი ისუტებდა გულში ბა-
 ჭიებს.

— გაგვიშვით, ნუ დაგვანრნეთ!.. თქვენ ვინა ბრძანდებით,
 ჩვენ თქვენ ვერ გიცნობთ!.. — ბურტყუნებდნენ ბაჭიები და
 ცდილობდნენ თავიანთი დედის თათებს გამოსხლტომოდნენ.

— ველარა მცნობენ მე უბედურს, რომელიც მათი გუ-
 ლისთვის კვადები... მე თქვენი დედა ვარ, შვილებო, თქვე-
 ნი დედა!.. — წამოიძახა კუნტრუშამ და ნელა მიესვენა საკაცეს.

ბაჭიებს ვერ გაეგოთ, რა უნდოდა მათგან მათ დედას და
 გაფაციცებით შეჰყურებდნენ კუნტრუშას.

— ველარა მცნობენ, თავიანთ დედას ველარა მცნობენ!
 მაგრამ არა უძავსრა... მე ხომ გნახეთ, ხომ გნახეთ, უკანა-
 ხანელად მაინც... მშვიდობით, შვილებო, მშვიდობით!.. — კუნ-
 ტრუშას ენა ჩაუვარდა, მხოლოდ ცრემლით სავსე თვალები,
 რომელნიც უსახდვრო სიუპარულით შესცქეროდნენ ბაჭიებს,
 ამტკიცებდნენ, რომ კუნტრუშა ჯერ კიდევ ცოცხალი იყო.

ველა ჰგონებდა, რომ დედის წუთები დათვლილი იყო
 და ახლა-კი ველარა გადარჩებოდა სიკვდილს.

კუნტრუშამ მოიკრიფა უკანახანელი ძაღ-ლონე და უკა-
 ნასკნელად ჩაიხუტა იქვე მდგომი, თავჩადუნული ბაჭიები...
 ღონე მიხდილი ისევე გადაესვენა თავის საწოლზე, მწუხარეთ

საქართველოს
საზოგადოებრივი

დაიკვნესა, კიდევ გადახედა ბაჭიებს უსაზღვრო დედამრივი სიყვარულით, გაიხმოძრა და მისი უკანასკნელი ხუნთქვა მწუხარე ოხვრით აღმოხდა მის გულს.

კინო ახლა კი მიხვდა ეველუფერს... ორი პატარა მარგალიტით ცრემლი მოგორავდა მის ღოჭებზე და წვერებზე ეკიდებოდა.

— რაზე დავხოცავდი... — გაიფიქრა კინომ და ფეთიანით გაეჩანა სახლისაკენ.

— რემო!... რემო!... — მივარდა მძას კინო, — ადექი ჩქარა!... სელ-და-ხელ უამბო რაც ამბავი ხდებოდა ქოხთან და სწრაფათ თან გაიეოლა რემო. — წამოდი, ნახე, რემო!... ნახე, რა უბედურებაა...

უღვაძა მწარედ სტიროდა თავის დობილთს დაკარგვას. ეურცქეიტასაც ეელში მოხწოლოდა ბოძმა, სხვებიც იცრემლებოდნენ უბედურ დედის გვაშზე.

რემო და კინო დიდხანს უუერებდნენ ამ ჩემ კოდებს. ბაჭები ძლიერ უხერხულ მდგომარეობაში იყვნენ, მათ არ ესმოდათ ამათი მწუხარება და ამიტომ ნელა, სკუპ-სკუპით გამოეპარნენ ქოხისაკენ, რომელშიაც დინჯად ჯდა აუჩქარებლად შევიდნენ.

— რადას ვუუერებთ! — წამოიძახა უღვაძამ, — უკანასკნელი კბლი მოვისადოთ ჩვენი დობილის წინაშე; აქვე, ბაჭების ქოხის ახლო ამოვთხაროთ სამარე და მივ დავასაფლაოთ ტანჯული დედა... თავის შვილების მახლობლად უფრო მოსევენებული იქნება კუნტრუშას ძეგლები...

მართლაც კურდღლების მთელი კრებული დაეხვია ერთს ადგილს და წინა თათებით მალე დრმა ორმო ამოთხარა, მივ კუნტრუშას გვაში ჩასვეყნეს და ჩუმი ტირილით მიწა მიბ-

უბრეს... მხოლოდ ჰატარა გორაკი და აჩვენებდა იმ დედას,
სადაც კუნტრუშას ეძინა გაუღვიძრელი ძილით.

ვეელანი ტიროდნენ... კინოს ცრემლები დაზაღუპით ჩა-
მოსდიოდა, თანაც თავის თავს უსავედურებდა ბოროტ გან-
ძრახვისათვის. მთვარესაც კი შერცხვა თავისი ცრემლებისა და
იქვე მიძვალ ღრუბელს ამოეთარა მწუხარების დასაძლავად.

თენდებოდა... დამკლავიანებულმა, თავჩაქნდრულმა კურ-
დღეებმა მძიმე ნაბიჯით გასწიეს თავიანთ ბინებისაკენ. მხო-
ლოდ კინო და რემო და იდგნენ გაუნძრევლად ერთს ალაგს.
ბოლოს კინომ მძიმეთ გადხაედა ძმის დაწინააღმდეგობა ველზე.

— რა საცოდაობაა, რემო!.. — ლუდღუდებდა კინო და
ძლივს იჭერდა ველში მობჯენილ ქვითინს.

— ახლაც იტყვი, დაეკლათო? — ნიშნის მოგებით მიუგო
რემომ ჯა ორივე წაუღია ბაჭიების სანახავად.

— არა, ადარ კიტყვი! დეე იცოცხლონ. მე საშინლათ ბო-

საქართველოს
საზოგადოებრივი

როტი ვიყავ, მაგრამ ამ დღიდან აღარ ვიქნები! — აღტაცებით წარმოსთქვა კინომ და დაწვრილებით უამბო, თუ როგორ უნდოდა ბაჭების დაკვლა.

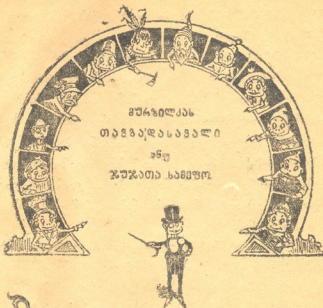
გავიდა დრო...

კარგა დადამებუდი იყო... დაბალი თხილიანის მიდამოებში სიმშვიდე იყო. კინო და რემო მაგრა სვრინავდნენ თავიანთ სახლში. ბაჭებიც, რომელნიც უკვე დაიზარდნენ და მოსდგნილ კურდღლებად გადაიქცნენ, ჩახუტულიყვნენ და ტკბილად ეძინათ თავიანთ ქოხში, რომელიც რემოს და კინოს გაუფართოვებინათ. გულკეთილ ძმებს კუნტრუმას საფლავზე ევაკილები დაურგავთ და გვერდით პატარა სკამი გაუკეთებიათ.

ეველას სძინავს... მსალოდ უღვაძა და კუნტრუმა წამოსკუპებულან ჩვეულებისამებრ პატარა სკამზე მუა ღამისას და დაბალი სმით ბაახობენ კუნტრუმას თავგადასავალზე. დაბალი თხილიანის ფოთლები ჩურჩულობენ, პაწია წეარო მოდიკლიკე სღაპარს სთხსავს და მთვარეც ამწყანებულ პატარა სამეფოს ჩაზი, მოკამკამე ღიმილით დასცქერის.

გუგო ნიწილი.

ჯარბს მოკნა.

უჯა-კაცებმა ჩაიცვეს სწრაფი ფეხსაც-
მელი, დაიხურეს უჩინ-მაჩინის ქუდები და
გაუდგნენ გზას. საღამოხანს უკვე ბიუჯ-
ლოვდნენ ბელგიის მთავარ ქალაქს ბრიუ-
სელს. აქაც, როგორც ჭოლანდიაში, მათი უერადლება მიიქ-
ცია სისუფთავემ და წესრიგმა ქუჩებში, აუ-რებელმა ბაღებმა
და ვეპვილებმა, უფრო-კი სამხრეთში, რომელიც ამშვენებდა
ყოველი სახლის გაწმენდილ და მზის შუქზე გაბრიალებულ
ფანჯრის შინებს. ბელგიულ ქალებსაც თავები ჭოლანდიელ-
ბსავით ჭქონდათ მორთული.

მუჯა კაცებმა ბიუჯი ქალაქი ბოიზბინეს, მერე ბოიზბინეს

სახლებსა და ძალაზიებში და ბოლოს დამის გასათევად ქალაქ გარედ ერთ ბაღში დაბინავდნენ.

— ბატონებო! — სთქვა ჩუჩხუღით ჩუმმა-მისანმა — ამ წუთში ჭურჭურანაში გავიჭვირე და მეორე ეზოში რაღაცა გასოცარი საკანი დავინახე. არ გეშინჯოთ, რა არის?

— რასაკვირველია; უნდა გავშინჯოთ! — უპასუხეს სხვებმა. მთვარიანი ნათელი ღამე იყო. ნაშიანი ბაღასი სასიამოვნო სურნელებს აფრქვევდა. წენარ ბნელ ცაზე ვარსკვლავები ბრწყინავდნენ. ჯუჯებმა ნაბით ჰიჩი დაიბანეს და ფიცრის ღობეზე გადაძვრნენ, რომ ენახათ ჩუმი-მისანის საკვირველი აღმოჩენა.

ეზოში ვეღო გარეხილი ვარა, თითის ტარი და ჯოხები, რომლითაც შელოები უჭირავთ გორგლად დახვევის დროს.

— ოჰ, რა ძველია! — წამოიძახა შიშლით მურზილკამ.

— მეც რა, ძველს შევაკეთებთ! — უპასუხა პაპა-წვერამ.

— შევაკეთოთ, შევაკეთოთ! — შეჟუცხუნდნენ ჯუჯები.

— შეკეთებით შევაკეთებთ, მაგრამ აქ უჩუჩხუღია მუშაობა, — სთქვა ტუჩ-გრძელად, — უკეთესია სხვაგან წავიღოთ, მორს, სედაც არაუ ნ დაგვიძლის.

პასუხის ნაცვლად ჯუჯა-კაცებმა სტაცეს ხელი გატეხილ ნივთებს და დიდის გაჭირვებით წაიღეს.

— უჰ, რა მძიმეა, წელი მომწვეიცა! — კენესოდა მურზილკამ და თან წინ და უკან დარბოდა და ხელს-კი არაფერს აკბრებდა.

უცბათ მძიმე თვალი გვერდზე გადაიხარა და ჯუჯები რომ გრძელად ძალის პატრონები არ ეოფილიყვნენ, უეჭველია, ბევრი გაიჭულიტებოდა. ეველა მიჯარდა საშველად და ბევრი წვადაების შეძევ, როგორც იყო, მოახერხეს ხელსა-

წუთს დადგმა ბაღის მიუარდნილ კუთხეში, წელის ჰირად, სადაც ბაღის ჰატრონები არასოდეს არ შედიოდნენ.

დილაშდის მუშაობდნენ ჯუჯები გაუუჭებულ ხელსაწყოს შესაკეთებლად. სამაკიეროდ დად სინარულს მიეცნენ, როდესაც შეკეთება მოახერხეს და ხელსაწყო სამუშაოდ გამოსადგოვი გახდა.

შალე სამე ვაჩარხდა დატრიალდა ჯარა

—ახლა რაღა უნდა გავაკეთოთ?—ეკითხებოდნენ ერთმანეთს.

—ჰო, მოვიფიქრე!—წამოიძახა ჩუშმა-მისანმა,—წედან თვალი მოგვარი ბამბას, აი სწორედ ისეთ ბამბას, როგორიც

ინდოეთში მინდვრებსე მოდის. ბამბა გარეცხილი, გამწვანებული და დამსადებულია დახართავად. პოდი, მოვითანოთ და ძაფი დავართოთ.

— რად გინდა მერე ძაფი? — იკითხა უკმაყოფილოდ მურწილკამ

— როგორ თუ რად მინდა? დავართავ ძაფს, მოვქსოვ მიტკაღს ან ცხვირსასოცებს. განა ცოტა რამეს აკეთებენ ბამბისაგან? — უპასუხა ჩუმი-მისანმა და რამდენიმე ჯუჯასთან ერთად გაიქცა სარდაფში, სადაც ბამბა ეწეო.

მაღეს-საქმე განაგრძდა. ვიცაია და არვიცაია ჯარას ატრიალებდნენ, კქიმი მას-პრემასი ძაფს დაარბინებდა, მწიგნობარი გორგლებს ასვევდა, სტუნი და მიმა ამ გორგლებს ალაგებდნენ; დანარჩენები შველოდნენ რითიც და როგორც შეეძლოთ, თანაც ჯარას სუსუნთან ერთად განუწყვეტელი სიცილი და ხარხარი გაისმოდა.

მურწილკა-კი უკანასკნელ მოდაზე გამოწყვებული, მოკლე ფრაკში, სოლებისან მარვალში, დაბალ ცილინდრში და წითელის ნაცვლად არმიან ცხვირსასოცით უბის ჯიბეში, თავმოგლეჯილი დარსოდა და ფუსფუსებდა, ვითომ მეც ვაკეთებ რამესაო.

როდესაც ჯუჯა-კაცებმა მთელი ძაფი დაართეს სიძღვრით სარდაფში გადართანეს, კარები ჩაკეტეს. ბოლოს გამოემშვიდობნენ სამუდამოდ ევაგილებს, რომელთაც დამე თავიანთ ფინჯნებში გაათვეინეს და გაუდგნენ გზას. ბევრი იარეს ერთი ქალაქიდან მეორეში და ბოლოს სასაღვარს მიდგნენ.

— ბატონებო! ასლა გზა ავსტრიისკენ კვაქეს. როგორ გინდათ: ფეხით წავიდეთ თუ ისევ ჩიტებს მოვასხდეთ სურსე? — მიმართა ერთ დილას ტუჩ-გრძელამ ჯუჯებს.

— არა, ფეხით სჯობია ფეხით! — უპასუხა ეველამ ერთხმად

— გზა დიდია, ასლა სამშრეთით ვარს და უნდა გავიბ-

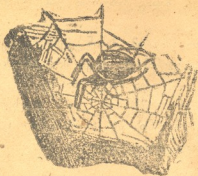
როთ გერმანიაზე, სადაც როგორც გესსომებათ უკვე ვიხსენებთ, განაგრძო მან.

— მართალია, მაგრამ მაშინ გერმანიაზე-კი გავიარეთ, მაგრამ არაფერი გვინახავს. მე-კი ძალიან მინდა რომელიმე პეცნიურის ნახვა, — სთქვა შწიგნობარმა.

— შეგვიძლიან გერმანიაში უფრო დიდხანს დავრჩეთ, მით უფრო, მურსილკას უნდა ბერლინში ახალი ტანისამოსი შეუკეთოს, — დაუმატა ტუნ-გრძელამ.

6. დიაბანძე

სელოვანი ფეიქარი—ობობა.

ძველეს დროის საბერძნეთში მრავალ დემეტონს სცემდნენ თაევანს. მათ შორის იყო ქალ-ღმერთი, სახელად ჰალადა ათინა. ეს ქალ-ღმერთი ბერძნებს უმკვნიერეს არსებად ჰქაუდათ წარმოდგენილი.

ძველსავე საბერძნეთში ერთი ქალი სცხოვრობდა. მისი სახელი არაქნა იყო. იგი თვით ათინამ გამოასარდა და თავისი სელობა-ფეიქრობა შეასწავლა. ეს ქალი საუკეთესო ფეიქარი გახდა, სელოვანი, რომელსაც ბადალი არა ჰქაუდა ქსოვაში. არაქნას ახრად მოუვიდა შექიმებოდა თავის მასწავლებელს ქალ-ღმერთის ათინას. ქალ-ღმერთმა გაიგო თუ არა არაქნას ასე იმ კადნიერება, სიკვდილით დასაჯა იგი. შემდეგ ათინას შეეპირალა არაქნა და კვლავ სიცოცხლე დაუბრუნა, მხოლოდ ადამიანის სახის ნაცვლად, ობობას-სახე მიანიჭა, რათა იგი მუდამ თავდადმა, დაკიდული ეოფილიყო თვის აბლაბუდაზე. ამ დღიდან გაჩნდა დედა-მიწაზე ობობა, — მო-

გვეთხრობს ძველი ბერძნული თქმულება, რომელსაც ბერძენ-
ბი შიოს უწოდებდნენ.

ობობა მრავალგვარი და მრავალფეროვანია. სხვა და სხვა
ქვეყნებში სხვა და სხვა ობობა სცნოვრობს. ეველას კი საე-
როოდ თბილი ქვეყანა უევეარს. ობობას სიცივისა ემინია.
იგი გაურბის სიცივეს, თბილი ქვეყნიდანაც ზაძთრობით გარ-
ბის იქითკენ, საცა სითბო ეკულება.

ცუდი სახელი აქვს საცოდავ ობობას. არსად არ უევეართ
იგი. ეველგან ეერძღლიან. რატომ? თითონაც არ იციან.
ერთი კი ამკარაბ, რომ მას ონაფრად სთვლიან, ავეკულად,
მეუბრალებლად, აღბად იმიტომ, რომ იგი ვერაგულად ეპუ-
რობა თავის მსხვერპლს, ბუხებსა, ზეპელებსა და კოდოებს,
რომლებითაც გულ-მუცელს ზაიტკებარუნებს ხოლმე. ქართველ
კაცს დიდ სათნოებად მიანია გაანთავისუფლოს ობობას ქი-
ლში გასვეული ბუზი, რომელსაც ობობა შეჭმას უზირებს.
მას ებრალება გასაჭირში ჩაჰარდნილი ჭეზი და ის კი ავიწ-
ედება, რომ აბეზარი, ურეფარი, ბინძური ხშირად ადამია-
ნისათვის ავადმყოფობის (ხოლერის, სახედისა, მუცე-
ლასი და სხვათა) მომგერელი ბუზი, ბერად უფრო ცუდი
და მაგნეა, ვიდრე ობობა. ცუდია, როცა სახელი გაგიტეფ-
ბა, ჯელარ გაიკ. თებ სახელს, რაც უნდა ეცადო. მაგრამ სა-
მართლიანობა მაინც არის დედა-მიწასე და ჩვენც მევეცდებით
დაუბრუნოთ ობობას ის ზატიოსანი მუშაკის სახელი, რო-
მელიც მას ღირსეულად აქვს დამ ასურებული.

ვის არ უნახავს ის საუკხოო, დიდის ხელოვნებით მო-
ქსოვილი ქელი, რომელსაც აბლაბუდას უწოდებენ? ვის არ
უნახავს ის რვაფეხა, დიდ-მუცელა და მუდამ მშრომელი ხე-
ლოვანი-ფეიქარი, რომელსაც ობობას უწოდებენ?

ზაფხულის დღეა. ცხრა თვალა მზემ მკედიდურად წამო-
 ჰყო თავი და უხვად უწყალობა დედა-მიწას მუქმუნარე სსი-
 ვები. ღარიბ გლეხის მიწურმიც მოხვდა ერთი მუქი და სწო-
 რედ ის ბნელი კუთხე გაანათა, საცა მოხუც დიდგდა ანუ-
 კის თვისი ცოცხი არ დაუტრიალებია. იქ მზის სხივმა გაა-
 ბუქა საუცხოვო ხელოვნებით მოქსოვილი აბლაბუდა, რო-
 მელიც ძალზე მოძრაობს, ქანაობს. ზუ! ბზუილიც მოისმის.
 ნატარა ცქრილა თინამ თვალეები გამოაჭვიტა და იმ კუთ-
 ხისკენ გაექანა. დახე ბზუილის ხმამ და ქსელის მოძრაობამ
 გამოაფხიწლა ის ფეიქარიც, რომელიც იმ კუთხეში აბლაბუდას
 ქვეით იჯდა მიუეწებული. საჩქაროდ აამოძრავა თავისი რვა
 ფეხი სელოვანმა და მოხდვა ისინი ქსლის ძაფებს. მსწრაფლ
 გაჩნდა ბუზთან, ჩასჭიდა ებები და დაუწყო ჭამა. საცოდავი

ბზუის, ფართხალებს, უნდა თავი დაადწიოს და უფრო კი
 ეძება ქსელში და მაგრად იჭედება მიგ. ობობა მეუბრალე-
 ლად სწყწნის ბუზს, რომელიც საცაა კიდევ გამოეხალძება
 წუთისოფელს. აკერ მეორე ბუზიც ვარდება მასეში. იმასაც
 იგივე ბედი ეწევა. მძიერ ობობას განწლეული მუცელი იბე-
 რება, სივდება. ობობა გაძლა, წავიდა თავის კუთხეში და
 სულგანაბული ახალი მსხვერპლის მოლოდინშია.

საიდგანლაც გაჩნდა მეორე ობობა, მოუვარდა ჩვენს მას-
 ზინძელს და ომი გამოუცხადა. შეიქნა ომი ფიცხელი, მასზინ-
 ძელი მამაცურად დასვდა მოვარდნილს ეახადს და კუდი ამო-
 აბუებინა.

—ა, უჩაღ, ბიჭო!—დაიძახა თინიკომ და სისარულით წავიდა დედანთან საკვირველის ამბის სათხრობად.

—აი, გაწუდეს მისი სახელი! აბლაბუდა დამჩნენია იმ კუთხეში.—ამბობს დიდდა და მიექანება ცოცხლით ხელში მის გამოსაგულად.

—ნუ, დიდდავ, ნუ მოშლი ლამაზ აბლაბუდას, კიდევ მინდა ვუცქირო ჩვენს მამაც ობობას.—ვევრება თინიკო, მაგრამ დიდდა თავისას არ იშლის და ცოცხლით უსპობს ობობას ქსელს.

დაღონებული თინიკო გარბის ბაღში და იქაც კვლავ ობობას ხვდება. სოლო ეს ობობა დიდია. ჩქარა დარბის და თინიკოს დანახვაზე ძვრება მიწაში. თურმე იქა ჰქონია ბინა, სოროში. აქაც იგივე ხელოვნება მოსწანს ამ ოსტატისა, მორგვალეული სორო, აბლაბუდით ნაპირზე მოქსოვილი. წავიდა ობობა-ტარანტული, ჩამვრა მიწაში, ხელსა და თვალზე გაუქრა თინიკოს ახალი პეკობარი. მიდის დაღონებული თინიკო და მწიფე ქლიავს ეპოტინება, ბიჭოს! აქაც ქსელია, აბლაბუდა. თინიკო მას აღარ აქცევს ურადლებას და ტკბილ-მეავე ქლიავს შეექცევა.

შუადღემაც მოაწია. თინიკოს დედამ, მაიკომ, სადილი დაამზადა. აგერა მამაც მოდის. მხარზე თოხი გაუდვია. მზის მუქისაგან სახე გაყინდილებული აქვს. ჩაკონა მაქრო თავის თინიკოს, ჩაჭოცნა და მუსლზე დაისვა.

თინამ უამბო მამას დღევანდელი ამბები. უპირველეს ყოვლისა ობობა-აბლაბუდასი. მამამ ჩაიცინა და თვითონ უამბო შეიღს ის, რაც თინამ არ იცოდა.

—ობობაც ჩემისთანა ძემაკია, შვილო,—დაიწყო მაქრომ, —იგიც ჩემსავით ღუკმა-ჭურისთვის იღწვის. დედაშენსავით

შვილების თავგამეტებით მოუვარულია და ჩვენთვის უვნებელი. ზოგსა ჭკონია, თობა აკმაწებაო და უველასე მეტად კი აი, იმ მიწის თობასი, ტარნტულია, ემინათ. ტუეილია, შვილო, არც არვინ დაუბნია და არც არავისთვის ზიანი მიუვნებია. ისე ტუეილ უბრალოდ ემინათ თობასი. ის კი საცოდავი, იღწვის თავისებურად, ხელოვნურად და აქარწულებს მანე ჭიაღუასა და ბუზ-ჰეჰელას, აი, ჰეჰელა კი უველას უვეარს. მერე რისთვის? მარტო სიღამაზისთვის. ზარალს კი აბა ჰეჰელები აუერებენ ადამიანს. რა სჭამს კობოტოს ნორს ფოფლებს? ჰეჰელა, უკეთ რომა ვთქვათ, მისი ჭიები. რა ანადგურებს სხვა ბოტნიეულობასა და ხეხილს? იგივე ჰეჰელას ჭიები. თობა კი ვის უძლის? არავის, მანე ბუზ-ჰეჰელას გარდა. მაშ, ნუ ვუაუვედურებთ ამ საბრალო მუშას და ეური დაუეგდოთ მის ეოფა-ცხოვრებას, რომელიც ჩვენს ცნობის მოუვარეობასაც დააკაუოფილებს და დაკვირვების უნარსაც გაკვირსნის. შემწეულია, რომ თობას მუსიკა და სიმღერა-გალობა უვეარს. იმასაც შეუძლიან ადამიანის მეგობრობა, ვინც მის სამეგობროდ მოიცდის. მაშ, დავიკობროთ, შვილო, იგი და ნუ დაუშლით, მანაც ინეტაროს მზის სინათლით, მხოლოდ ჩვენს ოთახში ნუ, არამედ გარეთ. ოთახში იმიტომ არა, რომ აბლაბუდას ედება ხოლმე მტკერი, რომელიც მანე ადამიანისთვის, — დაასრულა მაქრომ საუბარი თავის ცუკრუძელა გოგონასთან, დაჰურდა, გაიღო თოხი მხარეზე და აუჩქარე ლად ეანისკენ ჭქნა ზირი.

ივანე ელიაშვილი.

1921 წელს

გამოვა საქმადწილო ჟურნალები

== **უძველესი თხზულებანი** ==

მცირე-წლოვ. „**ნ ა კ ა დ უ ლ ი**“ მე-XVII წ.

და მოზრდილთათვის

„**ბ ი ბ ლ ი**“ მე-XXX წ.

ჟურნალები გამოდის სახალხო განათლების სოციალურ
აღსრულის მთავარ მმართველობასთან არსებულ სარედაქციო
კოლეგიის ხელმძღვანელობით.

ჟურნალები დაურიგდება სასწავლებლებს უფასოდ.

მისამართი: სახალხო განათლების კომისარიატი.

რედაქტორები } ან. წერეთელი.
 } ნ. ნაკაშიძე.